

מכות א

1. **"פִּיצוּד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זֹמְמִין". הסבר !**
 כיצד מענישים עדים זוממין, כשלא מקיימים בהם דין רגיל של: "כאשר זמם"
2. **ציין שני מקרים שעדים זוממין מקבלים מלקות (לא כשהעידו שחייב מלקות)?**
 1. כשהעידו על כהן שהוא בן של אשה גרושה או של חלוצה¹, וממילא הוא וזרעו² חללים - שפסולים לעבוד במקדש.
 2. כשהעידו על אדם שהרג בשגגה וחייב גלות³.
3. **"מְעִידֵין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כֶּתֶב־תְּהָה",**
(א) מדוע לא ישלמו את כל סכום הכתובה לבעל ? (ב) כמה ישלמו ?
(א) "שֶׁהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמַחֵר סוּפוֹ לְתֵן לָהּ כֶּתֶב־תְּהָה", שהרי אם ימות או יגרשנה, יתן לאשה את כסף הכתובה, וממילא, יתכן שלא גרמו לו כל נזק בעדות זו.
(ב) ישלמו את השווי האמיתי של הכתובה **כעת**, שהוא: אומדין כמה כסף יתן אדם לאשה, תמורת הכתובה שלה, (כך שאם ימות הבעל או יגרשנה, ישלם הבעל ללוקח את סכום הכתובה במקום לאשה, ואם תמות האשה יפסיד הלוקח את כספו שנתן לאשה), וסכום זה יתנו העדים-לבעל.
4. **"מְעִידֵין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חֵיב לְחַבְרוֹ אֶלֶף זֵז עַל מְנַת לְתַנֵּן לוֹ מִפְּאֵן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהוּא אוֹמֵר מִפְּאֵן וְעַד עֶשְׂרֵי שָׁנִים. מה דין זוממיו ?**
 אומדין כמה אדם מוכן לשלם כדי שיאריכו לו את זמן פרעון החוב מ - 30 יום ל - עשר שנים, וכך ישלמו.
5. **נחלקו ר' מאיר וחכמים, אם עדים זוממין חייבים מלקות (מלבד דין "כאשר זמם"),**
ציין שני מקרים שבהם נחלקו ?
 1. כשזממו לחייב ממון: ר' מאיר מחייב גם מלקות, וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקה.
 2. כשזממו לחייב מלקות: ר' מאיר מחייב 80 מלקות וחכמים 40.
6. **"מְשַׁלְשִׁין בְּמַמּוֹן", הסבר ! ומתי אין משלשין ?**
 כשזממו לחייב ממון, מחלקים את הסכום בין כל העדים. (כגון: שני עדים שזממו לחייב 100 ש"ח, כל אחד משלם 50 אמנם, כשזממו לחייב מלקות, אין מחלקים את המלקות ביניהם אלא כל אחד מהעדים מקבל 40 מלקות.
7. **מה ההבדל במקרה בין עדים זוממין לעדים מוכחשים ?**
עדים זוממין: "אין העדים נעשים זוממין עד שִׁיזְמוּ אֶת עֲצָמָן", עדים נעשים זוממין, רק אם הכת המזוימה, מעידה על העדים עצמן - שעיעם היו באותה שעה במקום אחר, ולא על העדות שהעידו העדים הראשונים.
עדים מוכחשים: כת ב' מעידה על העדות (המעשה) שהעידה כת א' (כגון שאמרו: לא הרג ראובן את שמעון). ואין כ"ח לכת אחת יותר מהשניה.
8. **מה ההבדל בדין בין עדים זוממין לעדים מוכחשים ?**
 רק לעדים זוממין מקיימים: "וְנַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם"
9. **"בָּאוּ אַחֲרֵים - וְהִזְיָמוּם, בָּאוּ אַחֲרֵים - וְהִזְיָמוּם", כמה כיתות עדים יכולה כת אחת להזים ?**
 לחכמים - אפילו מאה.
 לר' יהודה - "אֵינָהּ נִהְרָגֶת אֶלָּא כֵּת הָרֵאוּשׁוֹנָה בְּלִבָּד", רק אם העידו על כת אחת -נאמנים, ואם הזימו עוד כיתות עדים, אינם נאמנים כלל, (גם על הראשונה).
10. **"אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין", איך למדו חז"ל את הפסוקים: "כאשר זמם", "נפש בנפש" ?**
"כאשר זמם" - ולא כאשר עשה⁴ לאחיו, שאם כבר נהרג אין העדים נהרגים.

¹ כהן אסור בגרושה ("ואשה גרושה מאישה לא יקחיו") וכן נאסר עליו מדרבנן לשאת אשה שנפטרה מיבום ע"י חליצה. הכהן נעשה ע"י כך לחלל, ופסול הוא וזרעו בעבודה.

² אי אפשר לקיים בעדים כאשר זמם, שהלא גם אם הם כהנים אי אפשר לחלל את זרעם שכתוב: "ועשיתם לו כאשר זמם" - ולא לזרעו.

³ ובעונש גלות כתוב: "הוא ינוס", הוא ולא זוממיו.

מכות ב

"נפש בנפש" - רק אחר שנגמר דינו למיתה והרי הוא כהרוג, נעשים העדים לזוממין-ונהרגים.

11. "על פי שניים עדים או שלשה עדים יומת המת", ציין 4 דרשות שלמדו מהתוספת: "או שלשה עדים" שבפסוק!

1. ת"ק: או שלושה - כמו שלשלושה יש כוח להזים שניים, כך לשניים יש כוח להזים שלושה, עדים - ואפילו להזים מאה.
 2. ר' שמעון: או שלושה - כמו ששניים אינם נעשים זוממין עד שיהיו שניהם זוממים, כך שלושה לא יהיו זוממים עד שיזימו את שלושתם. עדים - ואפילו במאה עדים צריכים להזים את כולם כדי שיהיו זוממים.
 3. ר' עקיבא: או שלושה - כמו שאת שני העדים הורגים, כך יהרגו גם את השלישי (אפילו שאינו מוסיף לעדות דבר), עדים - גם במאה עדים - יהרגו כולם.
 4. או שלושה - כמו ששניים אם נפסל אחד מהעדים - העדות נפסלה, כך שלושה אם נפסל אחד מהעדים - כל העדות נפסלה. (אפילו שאינו מוסיף לעדות דבר). עדים - שאפילו במאה עדים, אם נפסל אחד - תפסל כל העדות.
12. שלשה עדים העידו על ראובן שחייב לחברו 200 זוז. אחד מהעדים נמצא קרוב או פסול. מה הדין?
- לר' יוסי: תתקיים העדות בשני העדים האחרים.
- לרבי: גם בדיני ממונות נפסלת כל העדות.
13. בדיני נפשות, נפסלת כל העדות אם נמצא אחד מהם קרוב. מתי לא תפסל העדות?

- כשהעד הפסול לא התרה, ולא התכוון כלל להעיד.
14. שתי כיתות עדים רואים עדות. באיזה מקרה נחשבות לכת אחת (ואם יפסל אחד יפסלו כולם)?
- אם מקצת מכל כת, רואים זה את זה.
15. שתי כיתות עדים רואים עדות. מתי, הוא (הנידון) והן (כת א' המוזמת) נהרגין והשניה (כת ב') פטורה?
- אם לא ראו אלו את אלו, והרי נחשבות לשתי כיתות עדים, לכן הנידון יהרג בגלל עדותם של כת ב', וכת א' תקרה כי רק היא הוזמה.
16. מה נדרש מהמילים: "על פי שניים"?
- שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התרגמן - שיהיו הדיינים מבינים את לשון העדים, ולא יצטרכו להעמיד מתרגם ביניהם.
- לר' יוסי, צריך שיהיו העדים עצמם מתרין בו.
17. אדם נגמר דינו למיתה וברח. האם כשיתפס, או כשיעידו עליו שהתחייב מיתה, יתחילו את דינו מתחילה?
- לא.
18. מתי נקראת הסנהדרין "חובלנית"?
- לת"ק: אם הורגת אחד ב-7 שנים.
- לר' אלעזר בן עזריה: אחד ל-70 שנה.
- ר' טרפון ור' עקיבא אומרים, שאם הם היו בסנהדרין היו מרבים בחקירות ודרישות, כך שלא היו הורגים בה לעולם.
19. "רשב"ג אומר, אף הן (ר' עקיבא ור' טרפון) מרבין שופכי דמים בישראל", כיצד?
- שאם ביי"ד לא יהרגו, יראו שאין מענישים אותם, ויתרבו הרוצחים.

מכות ב

20. הגדר, מהי שגגה אצל רוצח!
- שלא התכוון כלל לעשות את המעשה שהביא לרציחה. שלא כמו בדיני שבת, ששם שוגג פרושו שלא ידע ששבת היום או לא ידע שהמעשה אסור, אולם התכוון לעשות את גוף המעשה.
21. רוצח בשגגה, כשהרג בדרך ירידה גולה, ושלא בדרך ירידה אינו גולה. מדוע?

כשהרג בדרך ירידה גולה - מפני שהוא שוגג גמור. שלא בדרך ירידה אינו גולה - מפני שהוא שוגג הקרוב לאונס.

22. ציין הדוגמאות של "בדרך ירידה", ו - "שלא בדרך ירידה" ?

"בדרך ירידה" - הִיָּה מְשַׁלְשֵׁל בְּחִבִּית וְנִפְלָה, יוֹרֵד בְּסֶלֶם וְנִפְלָה עָלָיו,
 "שלא בדרך ירידה" - מוֹשֵׁךְ בְּמַעְגְלָה וְנִפְלָה, דוֹלָה בְּחִבִּית וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנִפְלָה, עוֹלָה בְּסֶלֶם וְנִפְלָה עָלָיו.

23. "ונשל הברזל מן העץ". הסבר מחלוקת רבי וחכמים בלימוד הפסוק ?

רבי לומד, כאילו כתוב וְהָשִׁיל⁵ הברזל - מן העץ שחטב. לכן, אם ניתז חתיכה מהעץ והרגה - חייב, ואם הברזל עצמו נשל מהידית - פטור⁶.

חכמים לומדים, שהברזל נשל מן הידית. לכן אם נשל הברזל מהידית - חייב, ואם ניתז מן העץ המתבקע - פטור⁷.

24. הַזֶּרֶק אֲבָן לְרִשׁוֹת הַרְבֵּים וְהָרֶג, הֲרֵי זֶה גֹּלָה. באיזה רשות הרבים מדובר, ומתי פטור ?

ברשות הרבים, שעוברים בה רק לעיתים רחוקות.

ו' אליעזר בן יעקב אומר, שאם אחר שזרק את האבן הוציא האדם את ראשו ופגעה בו ומת - פטור, מפני שלמעשה היה שותף להריגת עצמו.

25. "וְאִשֶּׁר יָבֵא אֶת רַעְהוּ בַיַּעַר לְחֹטֵב עֵצִים". מה נדרש מהפסוק ?

"בַּיַּעַר" - רק במקום כמו יער שיש רשות גם למזיק וגם לניזק להכנס לשם (להוציא חצר פרטית).

"לְחֹטֵב עֵצִים" - רק כשהמזיק עסק במלאכת רשות כמו חטיבת עצים ביער, להוציא אב המִפְּחָה אֶת בְּנוֹ (לחנכו), וְהָרַב הַרוֹדֵה אֶת תַּלְמִידוֹ, וְשָׁלַח בֵּית דִּין (כשמלקה), שעסקו בדבר מצוה.

26. הַפֶּל גֹּלְוִין עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וכו'. מה דין רוצח בשגגה לגבי גר תושב ?

ישראל שהרג גר תושב - פטור. גר תושב גולה רק כשהרג גר תושב.

27. מה דין סומא לגבי גלות ?

ת"ק פוטר.

ר' מאיר מחייב.

28. מי נחשב "שונא" את חברו ?

שונא - שלא דיבר עימו 3 ימים בגלל שנאתו⁸.

29. מה דין השונא לגבי גלות ?

לת"ק: אינו גולה.

לרבי יוסי בר יהודה: נִהְרַג, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹעַד (שודאי במזיד הרגו).

לרבי שמעון: אם ניכר שהרגו בשוגג - גולה, ואם לא ניכר שהרגו בשוגג - אינו גולה. (כגון: המשלשל בחבית: אם נקרע החוט באמצע - גולה, נפל החוט מידו - אינו גולה, שמסתמא הרגו במזיד).

30. ממתני 3 ערי המקלט שבעבר הירדן היו קולטות את הגולים ?

מזמן שהופרשו 3 הערים שבא"י. שנאמר: "שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלַט תִּהְיֶינָה" - עד שִׁיְהִיוּ שְׁשִׁיתָן קוֹלְטוֹת כְּאַחַד.

31. כיצד היו מסייעים לרוצח במנוסתו ?

1. תכין לך הדרך - מתקנים ומסמנים הדרכים לעיר המקלט.

2. מלווים אותו שני ת"ח, שיפייסו את גואל הדם, אם יבוא להרגו בדרך לפני שמגיע לעיר מקלט⁹.
 ר' מאיר מוסיף שגם הרוצח בעצמו, מדבר אליו ומפייסו.

32. איזה רוצח חייב לנוס מיד אל עיר מקלט ?

ל' יוסי בר יהודה - כל רוצח¹⁰, בין מזיד ובין שוגג. חכמים חולקים, כפי שראינו במשניות הקודמות.

⁵ כמו: "...וְנָשַׁל גוֹלִים רַבִּים מִפְּנֵי הַחֵתִי וְהַגְּרָגְשִׁי..." (דברים ז' א')

⁶ מפני ששוגג הקרוב למזיד הוא. (שהיה צריך לחזקה היטב)

⁷ והרי לא נהרג מכוחו של החוטב, אלא מכוח כוחו.

⁸ סנהדרין ג,ה.

⁹ בדרך אל עיר המקלט, אסור לגואל הדם להרוג את הרוצח (רק אם יצא מעיר המקלט מותר להרוג). אמנם אם הרגו - פטור.

33. הגולה נשאר בעיר המקלט עד מות הכה"ג. איזה כה"ג מחזיר את הרוצח ?

לת"ק: כה"ג שנמשח בשמן, או כה"ג מרובה בגדים בלי משיכה בשמן, או סגן הכה"ג שממלא את מקומו של כה"ג שנפל בו מום או נטמא)
 לר' יהודה: גם כהן משוח מלחמה.

34. מדוע היו אמונתיהן של כהנים, מספקות לגולים מחיה וכסות ?

כדי שלא יתפללו על בניהם שמתו.

35. רוצח שחייב גלות. כיצד יתכן, שנפטר ממנה לפני שהגיע לעיר מקלט ?

בכל אופן, רק מיתתו של הכה"ג, שהיה ממונה בשעת הגמר דין של הרוצח, מחזירה את הרוצח לביתו.
 לכן, אם מיד אחר גמר הדין, מת הכה"ג, אפילו שעדיין לא הגיע לעיר המקלט - יכול לשוב לביתו. מפני שמזמן גמר הדין, נחשב כבר כגולה.

36. מי לא יכול לצאת לעולם מעיר מקלט ?

רוצח, שבזמן גמר דינו לא היה כה"ג כלל. ממילא, גם מי שרצח כה"ג, וגם כה"ג שרצח.

37. "אָשֶׁר נָס שָׁמָּה", מה נלמד מהפסוק ?

שָׁמָּה - שָׁם תִּהְיֶה דִּיכְרֹתוֹ, שָׁם תִּהְיֶה מִיְתָתוֹ, שָׁם תִּהְיֶה קְבוּרָתוֹ. ואסור לרוצח לצאת לשום ענין.

38. רוצח שיצא מחוץ לעיר. מי יכול להרגו ?

כשיצא מחוץ לתחום העיר (2000 אמה שסביב העיר): לר' יוסי הגלילי: מצנה לגואל הדם להרגו, ורשות ביד כל אדם. לר' עקיבא: רשות לגואל הדם להרגו, וכל אדם שהרגו - פטור אבל אסור.

39. אילן שעיקרו בתוך תחום העיר, ונוף האילן מחוץ לתחום. האם נחשב הרוצח שתחת הנוף בתוך העיר ?

כן. "הפל הולך (אפילו) אחר הנוף". אם או העיקר או הנוף בתוך העיר, נחשב כל האילן כבתוך התחום.

40. רוצח גלה לעיר מקלט, ושוב רצח בשגגה. מה דינו ? גולה משכונה לשכונה¹¹. בן לוי שהרג - גולה לעיר מקלט אחרת.**41. "וזה דבר הרוצח". מה נלמד מהפסוק ?**

שאם רצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם: "רוצח אני", ואחר הדיבור האחד הזה, אם אעפ"כ רצו לכבדו - מותר. (במשנה ה' למד ר' מאיר מהפסוק, שגם הרוצח עצמו יאמר לגואל הדם דברי פיוס, שלא יהרגו לפני שמגיע לעיר מקלט).

42. האם חייבים לספק לגולים מקום לגור בחינם ?

לר' יהודה: היו נותנים שכר ללויים¹². לר' מאיר: בחינם.

43. גולה ששב לעירו. האם חוזר לשררה שהחזיק בה לפני שגלה ?

לר' מאיר: חוזר לשכרה שהיה בה. לר' יהודה: לא חוזר.

מכות ג**44. "ואלו הן הלוקין".****האם רק אלו שנמנו לוקין ?**

לא. רק הלוקין, שיש בהם איזה צד חידוש - נמנו כאן.

¹⁰ "וכי יהיה איש שגא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש נמת ונס אל אחת הערים האלי. ועוד: "והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו", שבתחילה נס אל העיר ומשם לקחו אותו למשפט, לברר את דינו.

¹¹ שהרי אסור לו לצאת מהעיר, מפני רציחתו הראשונה. ובכל אופן חייב גלות.

¹² כל 48 ערי הלויים היו קולטות את הרוצחים. ב- 42 ערי הלויים, שאינם ערי מקלט, סובר ר' יהודה שנותנים שכר ללויים, אך ב- 6 ערי המקלט לכוי"ע היו גרים בחינם.

45. האם העובר על איסורי עריות - לוקה ?

הבא על עריות שענשם מיתה בידי בי"ד - אינו לוקה¹³. רק הבא על עריות שענשם כרת - לוקה. ואלו הם: אֲחוֹתוֹ, אֲחוֹת אָביו, אֲחוֹת אִמּוֹ, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, אֲשֶׁת אָחיו, אֲשֶׁת אָחִי אָביו, הַנְּדָה.

46. כה"ג שבא על אלמנה שהיא גם גרושה, (שהתגרשה מבעלה השני). כמה מלקות חייב ? 80, משום אלמנה ומשום גרושה. (שני שמות).

47. כהן הדיוט שבא על גרושה, שהיא גם חלוצה. (שנפטרה מיבום על בעלה השני, ע"י חליצה). כמה לוקה ? 40. משום גרושה בלבד¹⁴.

48. הסבר ! הַטָּמֵא שֶׁאֵכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ - בשר קדשים, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ - כשהוא - טָמֵא, וְהַאוֹכֵל חֶלֶב, וְדָם, וְנוֹתֵר - מבשר קדשים אחר זמן אכילתו, וַפְּגוּל - האוכל מבשר קדשים, שחשבו בשעת עבודה לאכול לאחר זמנו, וְטָמֵא - בשר קדשים שנטמא, הַשׁוֹחֵט וְהַמְעֵלָה בַחוּץ - שוחט קדשים או מעלה אמוריהן, מחוץ לעזרה, וְהַאוֹכֵל חֶמֶץ בַּפֶּסַח, וְהַאוֹכֵל וְהַעוֹשֶׂה מְלָאכָה בַיּוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהַמְפַסֵּס אֶת הַשֶּׁמֶן - עשה שמן המשחה במתכונתו, וְהַמְפַסֵּס אֶת הַקְּטֹרֶת - עשה קטורת במתכונתה, וְהִסֵּךְ בַּשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה - שעשה משה¹⁵.

49. ציין מיני אוכלים, שהאוכל מהם לוקה ?

הַאוֹכֵל נְבִלוֹת וְטֵרֵפוֹת, שֶׁקָּצִים וְרִמְשִׁים. טָבַל - שלא הפרישו תרומה גדולה, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ - מעשר ראשון, שלא הפריש ממנו הלוי תרומת מעשר לכהן, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ - מעשר שני טמא בירושלים - שלא נפדה, או הקדש שלא נפדה. בַּפּוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן - כהן שאכל את הביכורים לפני שהבעלים קרא עליהם (פרשת "ארמי אבד אבי..."), קֹדֶשִׁי קֹדְשִׁים חוּץ לַקְּלָעִים - מחוץ לקלעי המשכן או מחוץ לעזרה במקדש, קֹדְשִׁים קְלִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי חוּץ לַחֹמֶה - קדשים קלים, או מעשר שני טהור שאכלו מחוץ לחומת ירושלים.

50. אדם אכל "בריה" האסורה (כגון מטבל) פחות מכזית. האם לוקה עליה ? לר' שמעון: לוקה. לחכמים: רק באוכל מן החי¹⁶ לוקה (כגון: נמלה), אבל מן הצומח רק בכזית לוקה (כגון: בגרגיר חיטה).

51. השובר עצמות מבשר הפסח. האם לוקה ?

בפסח הטהור - לוקה. בפסח הטמא - אינו לוקה¹⁷.

52. המותיר מבשר הפסח. האם לוקה ? אינו לוקה¹⁸.

53. אדם עבר ולקח אֶם עַל הַבְּנִים. האם מצווה לשלח את האם, והאם לוקה ?

כל לאו הניתק לעשה - אין לוקין עליו. נחלקו התנאים האם הלאו של "לא תקח" הוא לאו רגיל-וילקה, או לאו הניתק לעשה. ר' יהודה למד, שהוא לאו רגיל, היינו: "לא תקח האם על הבנים", והעשה של: "שלח תשלח", הוא הציווי לכתחילה כשמצא קן ציפור. לכן, אם עבר על הלאו, לא צריך לשלח - ולוקה.

חכמים למדו: שלא תקח האם על הבנים הוא לאו הניתק לעשה (וגם אם עבר על לאו תקח, יקיים העשה של שלח תשלח). לכן אפילו אם כבר לקח האם על הבנים, מוטל עליו לשלח את האם, וכן אינו לוקה עליו.

¹³ שנאמר: "כדי רשעתי" - משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות. אבל חייבי כריתות כיון שאם עשה תשובה מוחלין לו בי"ד של מעלה - לכן לוקה. (תיו"ט)
¹⁴ מפני שחלוצה נלמדה מגרושה, ולכן נחשבים שם אחד בלבד.
¹⁵ שנאמר: "...ואשר יתן ממנו על זר...". ממנו - שעשה משה.
¹⁶ רק "בריה" בדבר שיש בו נשמה - חשובה, ויתחייב עליה מלקות בפחות מכזית.
¹⁷ "...נעצם לא תשברו בו" - בו ולא בטמא.
¹⁸ א. מפני שכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ב. מפני שכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

54. השורט שריטה על המת, כמה לוקה ?

השורט שריטה אחת על חמשה מתים, או חמש שריטות על מת אחד - חייב על כל אחת ואחת¹⁹. וכן הקורח קרחה (תולש שערות בראשו מצער על מת) - חייב.

55. כמה פאות לראש וכמה לזקן ? המקיף שתי פאות הראש, והמשחית חמש פאות הזקן - חייב. בפאות הזקן חייב דווקא שמשחית בתער²⁰ (בסכין). לר' אליעזר אפילו ליקט הפאות במלקט (כעין מלקחיים) - חייב²¹.

56. המקיף פאות הראש או המשחית פאות הזקן, בהתראה אחת. כמה חייב ?

לת"ק - המקיף - שתיים והמשחית - חמש.

לר' אליעזר המקיף - אחת, והמשחית - אחת.

57. הסבר: "פתבת קעקע" ? חורת בבשרו כעין אותיות, וכותב בתוך החריתה בצבע או בדיו.

58. אדם כתב פתבת קעקע. מתי פטור ?

אם רק כתב (בכל דבר שהוא רושם), או רק קעקע (חריתה). לר' שמעון בן יהודה, חייב רק כשכותב שם ע"ז.

59. אדם עבר על לאו אחד פעמים רבות. כמה לוקה ? תן דוגמא !

על כל פעם שהיתה התראה וחטא - חייב. כגון: נזיר שבמשך כל היום, שתי יין, או נטמא למתים או גילח, והתרו בו על כל פעם ופעם. וכן אדם שהיה לבוש בבגד שעטנו, והתרו בו על כל לבישה ולבישה.

60. אדם עשה מעשה אחד והתחייב בשמונה לאווין. כיצד ?

החורש בשור וחמור - "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו", והן מקדשים - השור מוקדש לקרבן, ולכן אסור בעבודה, והחמור הוקדש לבדק הבית, ולכן מעל בקדשים, בכלאים בפרס - שכיסה בחרישתו עפר על כלאים בכרם, ובשביעית - "שדך לא תזרע", ויום טוב²² - "כל מלאכת עבודה לא תעשו", וכהן - כהן אסור להטמא למת, ונזיר בבית הטמאה - נזיר אסור להטמא למת.

61. כיצד במקרה הקודם יתחייב 9 מלקות ?

אם במקרה שבשאלה הקודמת, היה לבוש בכלאיים בזמן החרישה (וחייב עוד מלקות משום שעטנו), נחשב להנניא בן חכניאי שבמעשה אחד התחייב 9 מלקות. חכמים סוברים שאין חיוב השעטנו בא מחמת המעשה האחד של חרישתו, ובמעשה אחד יכול להתחייב רק ב - 8 לאווין.

62. כמה מלקות מכים ?

במקרה רגיל:	כשאומדים, שהוא חלש מלקבל כל המלקות:	אם באמצע המלקות, רואים שטעו במספר שאמדו:
לת"ק - 39 לר' יהודה - 40 (את האחרונה ילקה בין כתפיו).	אומדים כמה יכול ללקות (ודווקא מספר המתחלק ב - 3).	באמצע המכות נחלש - נפטר, ראו שיכול לקבל יותר ממה שאמדו - פטור מלקבל את

¹⁹ 6,000,000

²⁰ דווקא השחתה ("לא תשחית") בדרך גילוח ("יפאת זקנם לא יגלחו")

²¹ ר' אליעזר סובר שגם השחתה שלא בדרך גילוח - חייב.

²² ולא אמר בשבת, מפני שבשבת חייב או מיתה או כרת, ולא מלקות.

כולם.		
-------	--	--

63. אדם התחייב מלקות על שני לאווין.

כמה לוקה?

אם אמדו אותו על שני הלאווין: כלומר, אמדו אותו יותר מ- 39 מלקות (לפחות 42)²³, לוקה כמה שאמדו - ופטור. ואם אמדו אותו רק ללאו אחד: כלומר, עד 39 מלקות - לוקה עליו, ממתניים עד שיתרפא ממה שלקה, ושבים ואומדים אותו על הלאו השני.

64. תאר את הדרך שמלקים את הלוקה?

קושרים את ידיו מצידי העמוד (העמוד מגיע עד ליבו). חזן הכנסת (שליח ביי"ד) מפשיט את בגדיו²⁴ עד שיתגלה ליבו, כדי שילקה על גופו ממש. עומד על אבן מאחרי הלוקה, ומכה ביד אחת בכל כוחו, עם רצועה מעור של עגל כפולה ל - 4, שבתוכה מושחלים שתי רצועות של חמור. רוחב הרצועה ואורך ידה של הרצועה - טפח. אורך הרצועה יהיה כד, שיגיע עד טבורו של הלוקה. הלוקה עומד כשהוא מוטח קדימה. שלישי מהמלקות מכה מלפניו על החזה, ושני שלישי מאחוריו על שתי כתפיו. בזמן שמכים, הקורא (הדיין), קורא את הפסוקים: "אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הפתבים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלקיך: והפלא ה' את מכתך ואת מכות זרעך מכות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים".

65. אם באמצע ההכאה, נחלש מלקבל עוד - פטור. מתי עוד נפטר באמצע ההכאה?

אם נתקלקל בין ברעי בין במים. ר' יהודה אומר, האישי ברעי והאשה במים.

66. "כל חיבי כריתות שלקו, נפטרו ידי כריתתן". אלו חיבי כריתות - לוקין?

אלו המנויים במשנה א.

רבי חנניא בן עקשיא אומר,

רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר: "ה' חפץ למען

צדקו יגדיל תורה ויאדיר"

²³ יותר מ - 39, ומספר שמתחלק לשלוש.

²⁴ מושך את בגדיו, ואין צריך להקפיד אם נקרעים או נפרמים.